

آيونہ شرائطی

ممالک عثمانیہ دہ سنہ لکی (۶۵)، الق
آیانی (۳۵) غروشدہ .

ممالک اجمیہ دہ سنہ لکی (۱۷)، الق
آیانی (۹) فرانقدر .

ادارہ خانہ

ناب عالی جادہ سندہ دائرہ مخصوصہ

اضطرابات

آيونہ بدلی پشندر .

§

مملکتہ موافق آثار مع الممنوتیہ قبول
اولنود . درج ایبلین یازیلر اعادہ
اولونغاز .

الذی یبطل

۱۳۳۰

اضطرابات

رسالہ مزدن آمدی کویستریک شرطیلہ
بتون یازیلر ہرہانکی برغز نہ طرفیان
اقتباس اولونہ ییلیر .

§

مکنوبلرک، امضالرک واضح و اوقوناقلی
اولمسی و آیونہ صرہ نومروس محقری
بولونمسی لازمدر .

§

ممالک اجمیہ ایچون بونہ اولر
آدرسلریشک فرانشزجہ دہ یارلمسی دجا
اولنور .

§

پارہ کوندرلیدیکی، ان نہ ییدر اولدیغنک
واضحاً ییلدیلمسی دجا اولنور .

بومالی ، باقیدن کون کیمسدر ، انکتره رجالک مسالمتی برپولتیقه تعقیب ایتمکده اولدولرینی تصدیق ایدرلر . انکتره رجال حاضره سی کنیدی تبعه لری بولنان هندایلیک اخلاق و اوضاع لرندن ، دوشوندا کاردن ، حسیات لرندن اصلا خبر لری یوقدر . زیرا بورالره اختیار زحمت ایدوب اهالی ایله تماسده بولونمز لر . لوندرده کی عوام قلماره سنده و پارلامنتوده بولنان رجال حکومت و ملت معلومات لرینی هب منابع رسمیه دن آیلورلر . انکتره قاینه سی ایسه معلوماتی هندستانده کی مأمورین رسمیه دن اقتباس ایتمکده درکه ، تمامه اهلینک افکار ایله معلومات مذکور ه بیننده کلی مابیت واردر .

بوسوه سیاست و اداره نتیجه سیدرکه ، کوندن کونه هندستانده انکتره سیاستی علمینده برچوق جریانلر حاصل اولمش و افکار عمومییه تمامه انکیزلرک علمینده چوراشدر .

انکتره حکومتی هندستان افکار عمومییه سنی براییکی وطن فروش ، لقب بوده لاسی کیمسدرک اللهه ظن و تلقی ایدرک ، آنلری انواع القاب و عنوان ایله اللهه ایتدیکنی ظن ایدیور . حاجوکه ، بالعکس افکار عمومییه بوکی اریستوقراطلرک اللهه اولیوب ، تروت و سامانه ، القاب و عنوانه مالک بولونمیان بر قاچ وطن پرور کنجه تا بعدر .

مستر کوهله افریقای جنوبین هندستانه کوندربلن کومورلرک اهالی و حکومت محلیه طرفندن صاتون آلماسنی توصیه ایدیور . وسائط سلمیه نک انواعنه افریقادیه کی هندیلر توسل ایتملدر .

انکتره حکومتی ایروده هندستانده دیکیش طوطدیرمه جینی تخمین و حساب ایتدیکی جهته ، شمیدن افریقادیه ، سیلانده ، بر ماده آتی ایچون احضار آنده بولونمقددر .

برما ایاتنده ده یواش یواش هندیلری تضییقه باشلامش و افریقادیه کی نشر ایدیان قوانین و نظامات کی برطاقم قانونک نشری تصور آلتنددر . فقط بر آرزیکیمشدر . چرنکه مالک شرقیه ده خرسیمانلر طرفندن وقوعه کتیرلن مظالم ، شرقلیری خواب کران غفلتدن اویاندیرمه سبب اولمشدر . آغیر اویقودن اویانلر ایسه بردها اویقویه طالیه جقلمی طبیعیدر . بونک ایچون اوروپا دول مسیحیه سنک افکار خائنه لرینی هرکس اکلا دینی جهته قولای قولای آنلره ماکل اولاق ایستیورلر .

[برما] رنغون دن : س . م . توفیق

فیلدین مکتوب لری :

یوله : دیوبند دن

۳

« دیوبند » ده مدرسه دینی :

علیکرده ایکی کون اقامتدن صکره هندستانک ازهری صاییلان « دیوبند » نام قصبه ده کی مدرسه عربیه دینییه کورمک اوزره رفیقمله یوله چیققدق . قصبه مذکوریه و صولزده مدرسه نک اکبر علمای اسلامیه دن اولان مدرس محترم لرندن بعضیلری استقبالمزه کلیدلر . استاسیوندن عاجزلریله رفیقیمی مدرسه یه آلدیلر . مدرسه نک اکدلنشین اوطه سی اولوب مسافرینه تخصیص ایدیان اوطه یه کتوردیلر . استراحت ، تناول طعام و ادای صلاتدن صکره مدیر مدرسه ایله برلکده درس خانه لری بربر کزه رک مدرسین کرامک درس لرینی استماع ایتدم . طوغریسنی سویلیه یم ، بویله عالمانه ، محققانه تقریر لری بشقه یرده ایشتمدم . بوراده اوقونان درس لر صرف علوم دینییه در . مدرسه نک رئیس المدرسینی اعظم

دیگر ماده : — « حال حاضرده ترانسوالده بولنان هندایلیک بهرندن هر سنه اوچ لیرا (قفا ویرکوسی) آله جقدر . بو ویرکو سن بلوغه داخل اولیانلردن آلمیه جقدر . عین زمانده سائر ویرکوله ده مناسبی یوقدر . برهنده ل سائر ویرکولی ویردکن صوکره آروجه ده ویرکوییه ویرمک مجبوریتنددر . ویرکوی ویرمیانلر در حال مملکتدن طرد و اخراج اولورلر » دیه محرددر .

دیگر بر ماده ده « هر یساینجی نک جیننده حکومت محلیه دن آله جنی هویت و رقه سی بوله جقدر . [طبیعی خرسیمانلردن بشقه اوله جقدر] حکومت مأمور لری نک اک جزئی امر و اشاره لر ایله هویت و رقه سی ابراز ایدیله جک ، ایدلدیکی تقدیرده سرسری نظریله باقیلوب ، وطن اصلینسه سوق و اخراج اوله جقدر . « قیدی موجوددر .

بشقه بر ماده ده « بر شهر دن دیگر شهره بر یساینجی ، بر مهاجر کیده مز . ایجق حکومت محلیه دن مأذون بولماید . مأذونیت آلمسزین مسافرت ایسه هر حالده جزایه دوچار ایدیله جقدر » بوسورتله قامه آلمشدر .

ینه دیگر بر ماده سنده « افریقادیه بولنان اقوام شرقیه و هندیلردن بری و یا خود چوجنی و زوج سی مملکت لری جانبه کیده جک اولورلر سه بردها افریقایه عودته حقلری یوقدر . بوسلاحتیلری مسافرت تاریخندن اعتباراً ساقط اولورلر » دینه بر حکم قره نوشی مقید بولنمقددر .

قانون مذکور ، سرایا بوکی ماده لرله مزین و مطرز اولوب ، هب زواللی هندایلیره اقوام شرقیه نک حقوقی اسقاط ایدیه جک صورتده تنظیم و ترتیب ایدلمشدر . ترانسوالده کی یوزاللی بیک هندلی بوا حکامه قارشو پروتست و شکایت ایتدیلر . بومسئله یه دائر هندستان و انکتره غزته لرینک ستونلرنده همان هر کون لهوعیه اوله رق برچوق مقالات و حوادثه تصادف ایدیور .

انکتره حکومتی تمامه ترانسواللیلرک نقطه نظر لرینی تعقیب ایدرک یابیلان قانون (!) مستملکات نظری جناب لری ، انکتره قرالی حضرت لرینک تصدیقنه افتران ایدیرمشدر .

افریقای جنوبیه کوروانی همان هر کور اکسیک دکادر . وسائط سلمیه نک انواعنه مهاجر لر توسل ایشلدر .

بومبای ، کالکوته ، مدارس شهر لنده متینفلر یابیلمش ، بواحواله قارشو واحوال مذکوریه قارشو پروتستورل یاغدیلمشدر .

بومبای متینفلر ، اون بیک کشیدن زیاده اهالی طویلانوب ، افریقای جنوبیه جریان ایدن مظالم و تعذباتک مختصر تاریخچه سنی ، بومسئله ده هر کسدن زیاده معلوماته مالک بولنان مستر (کوهله) نک ، آغزندن ایشتمشدر .

مستر کوهله هند نامیونا یستلرینک اک فاضل ، عالم ، وقور و معتدل ایدر لرندندر . وقوف و معلوماتی ، علم و فضیلتی هرکس تقدیر ایدیور .

مومی ایله افریقای جنوبیه کی اوضاع نامالایه نک بوتون صحیفنی بیلیر . اللهه برچوق و نائق رسمیه و تاریخیه واردر که ایجابنده آنلری سلاح کی استعمال ایدم جقدر .

بومبای ده وقوعه بولان اجتماعه بعض و نائق ابراز ایش ، دیکر لرینی صوکره یه بیر اقدینی در میان ایشدر .

افریقای جنوبیه هندو و مسلمان - هندلی - لره قارشو اوینانان رول ، چویریلان انتریقه و مظالم هب بوقییل شیلدر . مستر کوهله هند والی عمومیسندن ، مستملکات ناظرندن مظالم مذکور نک رفع و تعدیلنی طلب ایشدر .

عین زمانده افریقادیه تعطیل اشغال ایدن هندایلیک اعاشه لر ایچون کلی مقدارده اغانه طویلانغه باشلامشدر .

طوغریدن طوغری به ترانسواللیلرک و طولایسیله انکیزلرک ظلم و جورینه اوغرایان هندیلر - ایست اسلام ایسترت پرست اولسون - یکوچود اوله رق مذکور احکام قره قوشی به قارشو مقاومت ایتمکه قرار قلعی ویرمشدر . هندلی قادیلر بیله قوجه لر ایله برابر حبس و جزایه دوچار اولغه راضی اولمشدر .

هندستانده کی بت پرست مطبوعاتی انکیزلرک اداره سی علمینده یک مدعش مقاله یازمقده دوام ایتمکده درلر .

کوندن کونه سیاسی ضعه دوچار اولمده اولان انکیزلر بواشده و سیاستده ضعیف دوشه جک لری محققدر .

حکومت حاضرہ رجالک نہ کبی اخلاقده بولندقلری حقده بر چوق
سؤاللر ایراد ایتدیلر . عاجزلی دولت علیه و خلافت معظمه اسلامییه
قارشی اولان محبتلرینی تزیید و هر وقت ایچون معاونتلرینی تأمین
ایدجک بیانات و ایضاحات مناسبه اعطا ایله دین و مملکتده قارشی بورجلو
اولدیغ وظیفه وجدانییهی المدن کلدیکی قدر ایفایه بذل غیرت ایتدم .
محمد وجیه دیوبند :

همجازمکتربلری :

حجاز دمیر یولی

مملکتیزک ال فائدهلی ، ال کوزل بر مؤسسه ملیهسی اولان وبتون
علم اسلامیتک توجه ایتدیکی قطعاً حجازیهیه دوغری اوزانهرق رابطه
اتحادک تحکیمنه جدی خدمتله تأمین ایله مکده بولنان حجاز دمیر یولنک
هر کونکی ترقیاتی قارشیسندنه هیچ بر مسلمانک مباحی اولمهسی قابل
دکدر . او اثر مدنیت کاه ایصنر ، مخوف چوللرک اورتهسندن ؛ کاه
چبلاق ساکت داغلرک اتکارندن اوزانوب کیتدیکه ، اونک عظمتلی
مظنطن ماکنه وواغونلری بر انتظام مطردله عاشقلری جانان ایللرینه
دوغری ایصاله قوشدقجه ؛ شو لطیف ، روحانی منظرهک حس انسانیته
بخش ایتمکده اولدینی تأثیرات هیچ بر شیده کورولر ؛ شو لذت هیچ
بر شمندوفرده دویولر . وقیله دوهلر اوزرنده غیر منتظم بر صارصیتی
ایچنده اوتوز ، اوتوز بش کون چوللرک مشاق و مزاحنه ؛ محک و حشت
ویوقسولاننه تودیع موجودیت ایدنلرک شمدی حجاز دمیر یولنک مظنطن
واغونلری ایچنده تأمین ایدیلن استراحتلرینک دکل اللی ، اللی بش
ساعتده ؛ یته اوتوز اوتوز بش کون سورمسندنه بیله انسان لذت حس
ایدر . اولجه دوه ایله یوله چیقان قافلهلرک هر کون هر ساعت کچیرمکده
اولدقلری بدوی قورقوسنه قارشی شمدی استاسیونلرده منتظم بنالر
داخلنده بزم کبی کلوب کچن حجاجک ، زوارک محافظه حیاتنه وقف
ایتمش عسکرلرک پارلاق تفنکلری ، بشوش چهره لری انسانه باشقه برفرح ،
باشقه بر امنیت ویریور . بولر هپ لاهوتی بر لذت ، اونوتلار
لطیف خاطراندر . نور دیده عالم ، مفخر بی آدم افندمنر حضرتلرینک
قرائت مولد شریفلرینی رسول کبریانک روضه مطهره لری قربنده ایشتمک ،
او عالم فیضا فیضی کورمک قدر حسیات موحدینه تأثیر ایدهجک بر شی
تصور ایتک ممکن اولمهجهنی شهه سزدر . بونک ایچوندرکه حجاز دمیر
یولی ادارهسی حسیات اسلامیهنک تشیطنه تعلق ایدن شو مسئلهده اوج
سنه در وظیفه سنی ایفا ایدیور ؛ بر طرفدن مشتاق نبی الله اولانلرک
ارزوی دیندارانه لرینک حصوله خدمت ، بر طرفدن نصف اجرت
مقابلنده نقل ایتدیکی بوزوارک تأمین ایتمکده اولدینی منفعتدن اداره سنک
وارداتی اوزرینه عظیم یکونلر علاوه سنه غیرت ایدیور .

بوسنه یته مولد نبویه حیقادن ، شامدن مدینه منورهیه عزیمت
وعودت اوجوزلق ترنلرینک حرکت ایدهجکی اعلان ایدلدیکی زمان شو

علما و اتقیادن ، ولوی محمود حسن صاحب نام عالیقدردر . مدیری یته
اکابر علما و صاحبان بانی مدرسه محمد قاسم مرحومک مخدومی محمد
احمد صاحبدر . هر درسک مدرسی آری اولوب جمله سی عالم ، فاضل
و متقیدرلر . مدرسه طلبه سی یدی یوز کشیدن عبارت اولوب میانلرنده
قازاندن ، قافقاسیه دن ، بغداددن ، موصلدن اولانلری ده واردر . علوم
واخلاق اسلامییهی شهه سز بر صورت مکملده تعلیم و اکتسابه کافی اوله جفی
مدرسینک ، طلبه نک حال و طورندن کلاشیلان بومدرسه بر جامع شریف ،
متعدد درسخانه ، مدرسه یه و طلبه یه مخصوص حجره لردن متشکلدر .

وسعت اعتباریله « علیکر » مدرسه سنه نسبت قبول ایتز . چونکه
بومدرسه اساساً ایکی ذانک همتیله قرق یدی سنه اول انشایدلش . شمذیک
بعض جزئی واردات و قفیه ایله بعض ارباب خیر طرفندن ویریلن اعانات
ایله اداره اولنور . ۳۲۹ سنه هجریه سی وارداتی (۱۸۵۰) انکلیزلیراسی
راده سنده در . مدرس لک ، طلبه نک معاشلری و مدرسه نک کافه لوازمی بومبلغدن
تدارک اولنیور . مدرسه لیلیدر . اکابر اتقیادن دیدیکم ولوی محمود
حسن صاحبک معاش شهرسی یالکز الی روپییه یعنی اوج انکلیز لیراسی
وبش روپیهدر . کچن سنه تزییدینی هیئت اداره تکلیف ایتش ، کندیس
راضی اولمامشدر . رضی الله عنه .

مدرسه نک کتبخانه سی تفسیر ، حدیث ، فقه ، اصول فقه ، علم کلام ،
علم فرائض ، فلسفه اسلامی ، تاریخ و علوم سائریه طائد اون بیک کتاب
احتوا ایدیور . بو کتابلر ارباب خیر طرفندن وقف ایدلمشدر . طلبه نک
اننده کی کتابلر هپ مدرسه دن ویرلمشدر .

کتبخانه ده ۲۹۵ تاریخنده صاحب بک افندی مرحوم طرفندن
هدیه بیورلمش بر حدیث شریف کتابی کوردم .

مواصلت داعیانه مک ایکنجی کونی قبل الظهر مدیر مدرسه بالجمله
مدرسین کرام و طلبه یی جمع ایله عاجزلرینی محل اجتماعه دعوت بیوردی .
اورایه واردیغمده مدرسیندن شبیر احمد نامنده بر ذات بیان خوش آمدی پی
حاوی منظوم بر قصیده عربیه او قودی و آنی متعاقب مدرسین فخر به دن
انور شاه صاحب نام ذات بی همتا بتون طلاق و بلاغیته مدرسه لرینک مقصد
تشکیلنی ، مدرس لرینک درجه اقتدار و اهلیتنی ، اساس مسلک لری آثار اسلافه
اقتدا ایله راه مستقیملرینی تعقیدن ذره قدر انحراف ایتدکلرینی وبعده
اصول اعتقاده و مذهب دائر ایضاحات کافیه یی ایراد و ایضاح ایلدی .

عاجزلری بو عصرده کی علمای دینک وظائفیک مشکل اولدیفندن ،
هرشیدن اول کندیلرینک عدلرله عامل اولملری مقتضی بولندیفندن ،
مکتبه او قومش کنجلره قارشی استعمال شدت ایتیب اولره کمال
لطف و ملامتله معامله ایدوب دیانت دائر بر کونا شک و شبهه لری وار
ایسه بونک منطقی و ملایم بر صورتده ازاله سی اسبابنک استکمالنه غیرت
ایتملری لازم کلدیکندن و بین المسلمین اختلاف و وقوعه میدان قائلمق اوزره
مواعظ مقتضیه نک کرک لسانا کرک تحریراً ایفاسنه بذل همت ایللری لزومندن
وسائر دن بحثه مقامه مناسب بر چوق آیات کریمه و احادیث شریفه ایراد ایتدم .
بعده مدرس لری بر ارایه کلوب دولت علیه نک احوال حاضرده سی ،